

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

UNA BIBLIOTECA PER LA LLAR D'INFANTS I EL PARVULARI.

Una proposta d'aprenentatge-servei.

- González Grado, Alba
Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat Ciències de l'Educació
C/ Santa Maria de Miralles, núm.2, 4t2ª. 08700 Igualada. Espanya.
alba.gonzalez.grado@gmail.com
- Peña Pelegri, Carla
Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat Ciències de l'Educació
C/La Pau, 31. 08719 Castellolí. Espanya.
carlapenyapelegri@gmail.com
- Prat Moratonas, Montserrat
Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat Ciències de l'Educació
Avinguda Joan Fabregas, 12. 08193 Bellaterra. Espanya.
Adreça electrònica
- Rodríguez Ruano, Lúdia
Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat Ciències de l'Educació
C/ Bona-vista, nº9, 3r 1ª. 08692 Puig-reig. Espanya
lidia.rodriguez.ruano@gmail.com

1. **RESUM:** L'aprenentatge-servei (APS) és una modalitat educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo. El projecte d'APS que presentem s'emmarca en unes pràctiques de 4t curs del Grau d'Educació Infantil, i ha permès que l'escola gaudeixi d'una biblioteca escolar pensada exclusivament per parvulari.
2. **ABSTRACT:** Service-Learning (APS) is an educational modality that combines learning processes and community service into one well-structured project in which the participants are working on the real needs of the environment with the objective to

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

improve it. The project that we present is part of a 4th year practicum of the Bachelor of Early Childhood Education. This project has provided the school with a library exclusively for kindergarten.

3. PARAULES CLAU: Aprenentatge-servei (APS), educació infantil, pràctiques, biblioteca escolar, formació de mestres / **KEYWORDS:** Service-learning, kindergarten, training period, school library, teachers training.

4. DESENVOLUPAMENT:

a) Objectius

En la literatura no trobarem una única definició d'aprenentatge-servei (APS), ja que com diuen Puig, Batlle, Bosch i Palos (2007) hi ha diferents definicions d'APS segons a quin aspecte es doni prioritat. En aquest treball entenem l'APS, seguint a Puig et al., (2007), com una activitat que integra el servei a la comunitat amb l'aprenentatge escolar. Per aquests autors l'APS és una proposta innovadora, que es basa en elements molt coneguts com el voluntariat, i de manera especial en la transmissió de coneixements, habilitats i valors que duen a terme l'escola i les institucions educatives formals. La novetat que proposa l'APS, es troba en vincular estretament el servei i l'aprenentatge en una sola activitat educativa ben articulada i coherent, i on els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo.

La proposta que presentem s'emmarca en unes pràctiques a l'escola d'un 4t curs del Grau d'Educació Infantil. Les tres alumnes de pràctiques se n'adonen que a les aules hi ha pocs contes, i els pocs que hi ha són vells. Conjuntament amb la tutora de la Universitat, discuteixen la possibilitat de proposar a l'escola de pràctiques de fer una intervenció d'aprenentatge-servei que consisteixi en organitzar una biblioteca pels alumnes de la llar d'infants i parvulari de l'escola.

Fer una biblioteca per la llar d'infants i el parvulari, és per les alumnes una excel·lent oportunitat per dur a terme una intervenció d'aprenentatge-servei. Podran formar-se a partir

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

d'una necessitat real, i per tant l'aprenentatge anirà més enllà de la transmissió de coneixements. Les alumnes seran generadores del propi aprenentatge: descobrint necessitats; buscant i organitzant informació; prenent decisions...en definitiva aprenent. La proposta ofereix també una vessant clara de servei al centre de pràctiques, a la comunitat que les ha acollit com a futures mestres per completar la seva formació. Les alumnes, una vegada veuen la viabilitat del projecte, fan la proposta a la coordinadora de pràctiques del Centre Escolar. L'escola accepta de bon grat.

b) Descripció del treball

Fer una biblioteca escolar per parvulari partint de zero, requereix tenir en compte elements molt diferents. Les alumnes han de fer tasques que no s'ensenyen al Grau d'Educació Infantil, com fer pressupostos o presentar projectes a l'equip directiu, a l'equip docent i als pares; a la vegada, que han de pensar en com fer partícips del projecte, als alumnes de la llar d'infants i del parvulari.

A les tutories que setmanalment fan les alumnes de pràctiques amb la tutora de la universitat en el marc del practicum, on es dona forma al projecte per tal que sigui viable. És a partir d'aquestes reunions que el projecte va prenent forma: començant amb una pluja d'idees sobre com ens imaginem el projecte o pensant on es pot buscar la informació que necessitem per tal de tirar l'APS endavant. En definitiva, es recull i s'organitza tota la informació i les tasques que tenen a veure amb el projecte. Per tal de compartir i tenir disponible en tot moment la informació del projecte, es comparteix una carpeta al dropbox entre les alumnes de pràctiques i la tutora de la universitat, el que permet tenir les dades i tasques del projecte ordenades i de fàcil accés.

El temps per tirar el projecte endavant és molt limitat al estar emmarcat en un practicum semestral. Concretament, les alumnes assisteixen a l'escola tots els dijous des de novembre fins el desembre de 2013, a més de dos períodes intensius, un primer del 17 al 31 d'octubre de 2013, i un segon del 8 al 31 de gener de 2014. Les alumnes de pràctiques disposen de 3 mesos per fer la biblioteca des de zero.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Tot seguit recollim els àmbits on les alumnes van intervenir. En concret van haver de:

- 1) **Consensuar amb l'escola la ubicació de la biblioteca.** Calia trobar un espai recollit, que no fos al mig del pas, prou espaiós...i que a més l'escola estigués disposada a dedicar a la biblioteca.
- 2) **Transformar un tros de passadís en una biblioteca.** Una vegada triada la ubicació, va arribar el moment de pensar en com calia transformar l'espai per tal que tingués l'aspecte d'una biblioteca. Ens vam plantejar: és prou gran l'espai? on aniran els llibres (estanteries? Carretons?), quina és la llum adient per l'espai, quin tipus de taules cal posar, com separarem l'espai (tros de passadís) de la resta... Aquesta part de repensar l'espai, la finalitzarem fent un plànol amb Autocad per entregar a l'equip directiu juntament amb un pressupost detallat de les obres a fer i del material a comprar per adequar l'espai. L'escola, una vegada valorada la proposta i el pressupost presentats per les alumnes de pràctiques, es comprometé a fer les obres necessàries per adequar l'espai, a part de comprar el mobiliari i els complements que les alumnes proposaren.
- 3) **Pensar en com involucrar a les famílies en el projecte.** Tant les alumnes, com la universitat i l'escola pensem que cal involucrar els pares en els projectes APS. Per aconseguir aquesta participació es va enviar a les famílies del parvulari un escrit presentant el projecte. Més endavant, se'ls preguntà sobre els hàbits de lectura dels seus fills, quantes vegades van a buscar llibres a la biblioteca, i finalment se'ls demanà quins són els llibres que més agraden als infants per poder incloure'ls en el fons de biblioteca.
- 4) **Seleccionar el fons de biblioteca.** Aquest ha estat una de les parts del projecte més llarga i que va requerir més cerca d'informació, i on va caldre prendre més decisions. Les alumnes tenien molt clar que la tria del fons de biblioteca és un aspecte molt rellevant en una biblioteca. Per elles era molt important que els llibres que proposaven a l'escola fossin llibres de qualitat, adients a l'edat, que toquessin diferents temes, amb les il·lustracions adequades... Per tot plegat va ser necessari dedicar diverses reunions i tutories a discutir els llibres que finalment es proposarien a l'escola. Dins d'aquesta

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

recerca dels millors llibres per la ‘nostra’ biblioteca, les alumnes van entrevistar-se amb professores de la Universitat, van visitar especialistes en literatura infantil, va recórrer biblioteques públiques, es van passejar per les llibreries infantils...tot per poder fer una bona tria dels ‘primers’ llibres de la biblioteca. A més de proposar els que serien els primers llibres, les alumnes van presentar a l’escola un llistat molt complet de llibres per futures compres, on a més del títol, l’autor i l’editorial, i van incloure el tema, el preu i en quines versions es podia trobar a les llibreries: català, castellà i anglès.

- 5) **Organitzar els llibres a la biblioteca.** Paral·lelament a la tria del fons de biblioteca, calia plantejar quina era l’organització més adient dels contes seleccionats. Això va dur a les alumnes a cercar documents sobre com organitzar els llibres a les biblioteques. Per completar la informació, les alumnes s’entrevistaren amb bibliotecàries per conèixer com han d’anar els llibres organitzats en el cas concret dels usuaris no-lectors i primers lectors. Tot aquest procés de recerca va dur a organitzar els llibres segons les següents temàtiques: literatura, contes clàssics, matemàtiques, coneixements, hàbits, emocions i sentiments, anglès, els més menuts, i tradicions. Volem deixar clar que la classificació que proposem podria haver estat una altra, però que aquesta respon als llibres que es van seleccionar en el nostre cas.
- 6) **Identificar els llibres en els carretons.** Si els usuaris de la biblioteca han de ser alumnes d’educació infantil, per les alumnes de pràctiques era clar que la manera d’identificar els llibres havia de ser l’adient per aquests alumnes. Després del procés de documentació vam veure que calia identificar els llibres mitjançant pictogrames que no calia que fossin predeterminats, sinó que podien ser triats pels alumnes d’infantil de l’escola de pràctiques. La possibilitat que els alumnes del parvulari fossin membres actius en la tria i elaboració dels pictogrames vam considerar que era molt interessant, ja que els feia participants de la construcció de la seva biblioteca. .
- 7) **Decidir les activitats a les aules de la llar d’infants i del parvulari.** En tot APS els infants han de tenir un paper protagonista, i especialment en aquest projecte, ja que la

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

biblioteca és per ells. Dins del projecte d'APS de la biblioteca volíem que els alumnes de la llar d'infants i del parvulari coneguessin què és una biblioteca, a la vegada que poguessin intervenir en algunes de les decisions que calia prendre, com ara triar els pictogrames. Així doncs, es programaren una sèrie d'activitats, que seguien un ordre concret amb l'objectiu de garantir un assoliment coherent dels continguts.

- En primer lloc es preguntà, mitjançant la conversa, als alumnes del parvulari pels coneixements previs envers una biblioteca, a la vegada que se'ls demanà que fessin un dibuix on plasmar tot allò que saben.
- Després, es programà una visita a la biblioteca del barri, on el personal encarregat de la gestió d'aquest espai explicà alguns dels aspectes més importants de les biblioteques, com ara les normes o com estan ordenats els contes. D'aquesta sortida en sorgí la tercera activitat
- La tercera activitat tenia com a intenció escollir els pictogrames per organitzar els llibres, que s'escullen per votació entre tots els alumnes del parvulari.
- La següent activitat es dugué a terme un cop la biblioteca estigué a punt. En aquesta darrera activitat les alumnes de pràctiques acompanyaren a cada un dels cursos de parvulari a la biblioteca. Es feu una breu explicació del seu funcionament, es repassaren les fotografies amb les normes que s'havien penjat en la biblioteca i s'explicà un conte. Cada grup de parvulari tingué el privilegi d'estrenar la biblioteca.
- Per últim, es demanà als infants que plasmessin en un full en blanc tot allò que havien après sobre què és una biblioteca.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Els dibuixos que els infants van fer de la biblioteca es van utilitzar per confeccionar punts de llibre, que es repartirien entre els famílies com a record de la inauguració de la biblioteca.

Va ser essencial per poder fer tanta feina en tant poc temps, tenir un cronograma clar i ordenat de les tasques a realitzar. Un cronograma que ens permetia tenir una visió global d'on érem, quin era el proper pas i què faltava per fer, a la vegada que va ser de gran ajuda per presentar el projecte a l'escola, tant a la coordinació com a les mestres. Observant el cronograma es pot observar que les tasques no es van plantejar de manera seqüencial, sinó que es realitzaren sovint en paral·lel.

CRONOGRAMA APRENTATGE I SERVEI: PROJECTE BIBLIOTECA ESCOLAR								
OCTUBRE								
17	18	21	22	23	24	25	28	29
ESPAI								
				Escollir espai	Fotografies Espai	Recerca material biblioteca escolar (mobiliari)		
LLIBRES								
RECERCA: lectura d'articles, entrevista professors universitat, exemples de classificacions, exemples biblioteques escolars, pictogrames.								
OCTUBRE		NOVEMBRE				DESEMBRE		
30	31	7	14	21	28	5	12	19
ESPAI								
Recerca material biblioteca escol		Plànol	Entrega pressupost mobiliari		Entrega plànol Reunió			
				FAMÍLIES				
				Enquesta famílies	Recollir enquesta	Anàlisi de les dades		
LLIBRES								
RECERCA		Entrevista bibliotecària		Selecció contes		Visita Casa Anita		Entrega llistat contes
Recerca de contes		Manresa		Elaboració llistat contes		Visita Agenda 21		
				GENER				
8	9	10	13	14	15	16	17	20
ESPAI	ACTIVITATS AMB ELS INFANTS							
Obres acabades		Dibuix biblioteca	Sortida biblioteca Manresa			Dibuix biblioteca	Elaboració pictogrames	
Reunió tutors parvulari				Comprar Ikea				
				GENER				
21	22	23	24	27	28	29	30	31
ACTIVITATS AMB ELS INFANTS								
Visita nostra biblioteca			Explicar contes als infants					FESTA FINAL

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Tota la planificació que es va preparar durant les sessions de tutories de la universitat, es va haver d'explicar a l'escola, tant a l'equip directiu com a les mestres. Així doncs, les alumnes de pràctiques van haver de preparar una explicació del projecte per l'escola, a la que adjuntaren pressupostos, plànol de la biblioteca... Més endavant, amb el projecte ja acceptat per la direcció del centre escolar, les alumnes de pràctiques presentaren a les mestres de la llar d'infants i del parvulari el projecte. Per fer-ho es va aprofitar una de les reunions de cicle per explicar l'estructura i les característiques del projecte. S'explicà a les mestres tots els passos que s'havien dut a terme per preparar el projecte i es detallaren les activitats que s'havien previst fer a l'aula, per tal que les mestres poguessin incorporar-les a les seves programacions d'aula.

Per acabar dir que com passa en tots els projectes d'aprenentatge-servei, l'activitat de tancament va ser una festa per poder presentar als pares el projecte, i que va ser el moment on la comunitat educativa va poder agrair a les alumnes de pràctiques el servei que han ofert a l'escola.

c) Resultats i/o conclusions

Volem començar agraint a l'escola que va acollir les alumnes de pràctiques la seva excel·lent disposició a col·laborar en el projecte. Aquesta proposta d'APS no hauria estat possible sense la confiança que l'equip directiu, les mestres i la coordinació del parvulari. Tots ells van posar tots els elements necessaris al seu abast per tal que el projecte fos un èxit. Evidentment no van ser tot flors i violes, sense anar més lluny un element clau del projecte com és la tria de la ubicació de la biblioteca va ser un punt de discordança, ja que l'espai proposat per les alumnes de pràctiques a l'escola, era un espai que ja tenien assignat com a futur 'teatre' pel parvulari. En aquest cas va ser l'escola qui va triar on havia d'anar la biblioteca.

Les mestres del centre van acollir la proposta com a seva, reconeixent la feina feta per les alumnes de pràctiques, i amb plena consciència de la quantitat d'aspectes que implica la posada en pràctica d'aquest projecte. El seu interès en el projecte es va demostrar en la

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

participació i la implicació en la realització de les activitats d'aula. L'escola va posar a disposició del projecte el seu equip de manteniment per condicionar l'espai destinat a la biblioteca, per aconseguir crear un ambient càlid i acollidor. A més, d'invertir diners en comprar els primers llibres per la biblioteca.

Les activitats que es van dur a terme amb els infants (conversa i dibuix inicial, conversa sobre la classificació dels contes, entre altres), van obtenir uns resultats sorprenents. Els infants van participar mostrant tot els seus coneixements relacionats amb el projecte, des de què és una biblioteca fins al seu funcionament. Cada classe va poder estrenar la biblioteca, quan les alumnes de pràctiques van dur-los grup a grup a la biblioteca, per veure-la, per recordar-ne les normes i per explicar-los un conte. Un conte només per ells!

El divendres 31 de gener del 2014 va ser el dia amb que amb una festa les alumnes de pràctiques es van acomiadar de l'escola, deixant enrere una biblioteca que serà per sempre una mica seva. Aquella mateixa tarda, les famílies van poder visitar la biblioteca acompanyats per uns guies de luxe, els seus fills, completament integrats en el projecte.

Des de la universitat, representada per la tutora de pràctiques poder treballar conjuntament amb les tres alumnes i el centre escolar va ser una oportunitat de copsar el potencial que tenen els projectes d'aprenentatge-servei.

Per les alumnes de pràctiques, aquest projecte d'APS ha permès que per primera vegada, el que s'ha treballat a les pràctiques s'ha traduït en quelcom palpable i útil; quelcom que desitgem que millori algun aspecte dels infants, no només del procés d'ensenyament-aprenentatge sinó que els faci créixer com a persones.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Centelles, J. (2005). *La biblioteca, el cor de l'escola*. Ed. Associació de Mestres Rosa Sensat. Barcelona, 261.

Colomer, T. (2005): La biblioteca de la humanitat. *Cuadernos de Pedagogía*. Monográfico "Bibliotecas escolares" 352, diciembre, 25-28.

Colomer, T. (2005): La literatura infantil i juvenil com itinerari d'aprenentatge. *Revista del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya*, 123, desembre, 16-34.

León, S. (2009): El rincón de la biblioteca, imprescindible en Educación Infantil. *Temas para la educación*, 1, marzo.

Martínez, M. (Ed.). (2008). *Aprendizaje servicio y responsabilidad social de las universidades*. Octaedro-ICE.

Martínez-Odría, A. (2007). Service-learning o aprendizaje-servicio: la apertura de la escuela a la comunidad local como propuesta de educación para la ciudadanía. *Bordón. Revista de pedagogía*, 59(4), 627-640

Puig, J. M., Batlle, R., Bosch, C., & Palos, J. (2007). Aprendizaje servicio. *Educación para la ciudadanía*. Barcelona: Editorial Octaedro.

Webgrafia

Ateneu, Materials i recursos per a la formació. *Pràctica 3. La biblioteca escolar: un espai per al desenvolupament del gust per llegir* [en línia]. Extret el 14 de novembre de 2013 des de http://ateneu.xtec.cat/wiki/form/wikiexport/cmd/bib/begl/modul_1/practica_3

CESIRE CREAMAT. *Contes matemàtics* [en línia]. Extret el 11 de novembre de 2013 <http://srvcnpps.xtec.cat/creamat/joomla/index.php/mediateca/contes-matematicas>

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Centro de Documentación del Servicio de Renovación Pedagógica. *Cómo organizar una Biblioteca Escolar. Aspectos técnicos y pedagógicos* [en línia]. Extret el 25 de novembre de 2013 http://dpto6.educacion.navarra.es/publicaciones/pdf/blitz2_cas.pdf

Ediciones SM. *Ideas para organizar una biblioteca infantil* [en línia]. Extret el 14 de novembre de 2013 des de http://www.literaturasm.com/Ideas_para_organizar_una_biblioteca_infantil.html

Equipo Educativo “Escuela de E. Infantil El Quirinal”. *Hacia una biblioteca animada en la “Escuela Infantil El Quirinal”* [en línia]. Extret el 20 de novembre de 2013 http://web.educastur.princast.es/proyectos/abareque/web/images/stories/articulos/Biblioteca_animada1.1.pdf

Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. *Selecció de llibres infantils i juvenils d'imaginació publicats entre 2012 i 2013*. [en línia]. Extret el 5 de desembre de 2013 <http://www20.gencat.cat/docs/Biblioteques/LIJ%202013%20imaginaci%C3%B3.pdf>

Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. *Llibres infantils de coneixements, selecció de novetats 2011-2013* [en línia]. Extret el 5 de desembre de 2013 <http://www20.gencat.cat/docs/Biblioteques/LIJ%202013%20coneixements.pdf>

Rocío Olivares (2007). *La biblioteca de aula: multitud de actividades* [en línia]. Extret el 5 de desembre de 2013 http://pakenredes.cepalcala.org/upload/file_aj14_05_09_4_02_06.pdf

Santi Romero (2001). *La biblioteca escolar: mobiliari* [en línia]. Extret el 5 de desembre de 2013 <https://sites.google.com/a/xtec.cat/mobiliaribibliotecaescolar/?pli=1>

Sonia León González (2009). *El rincón de la biblioteca, imprescindible en Educación Infantil* [en línia]. Extret el 20 de novembre de 2013 <http://www2.fe.ccoo.es/andalucia/docu/p5sd4656.pdf>

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Teresa Colomer (2004). *GRETEL, Recomanacions Literatura Infantil i Juvenil* [en línia]. Extret el 20 de desembre de 2013 <http://literatura.gretel.cat/recomanacions>

Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya. *Biblioteca escolar* [en línia]. Extret el 5 de desembre de 2013 des de <http://www.xtec.cat/web/projectes/biblioteca/epergam>